

עין משפּט
נר מצוה

סה:

מרובה פרק שביעי בבא קמא

מסורת הש"ס

כר א מ"י פ"ד מהל' גינה הלכה א הלכה ב'
כה ב מ"י פ"ד מהל' שטות הלכה טו
ופ"ו מהל' גולה הלכה י'
והל' יג'
כז ג ד מ"י פ"ד מהל' גינה הל' יג ופ"ד מהל' גולה והלכה הלכה י' עומ' מ"י ע"ג:
כז ה מ"י פ"ד מהל' גינה הלכה טו והל' יג סמ' לתי' ע"ג:

כפילא ארבע וחומשא וזו. לפי זה כפילא שמשלם את קשה קנת מה בך י' כפילא ארבע פ"י דלית ליה כפרה בחומש כיון שאין הוא מפרש דחומשו עולה לו כפילו שמשלם את החומש ועולה לו לכפל הוה ניחא דהוה פריך שפיר אכל לשון כפילו לא משמע הכי ובתוספתא נמי גרסי' וחומשו עולה לו מתוך כפילו ובי"א מפרש דאלשון כפילא קפריך דמשמע דחומשו עולה לכל כפילו:

אלמא קרן בעין שגגב. מימה אמאי לא דמי כגון דמעיקרא שויה זוזא ולבסוף שויה ד' וכפילא זוזא כעין שגגב ללא כרוב וחומשא זוזא כשעת העמדה דין כדלמך דתנדה או שתייה משלם ד' וי"ל דליכא למימר הכי כלל דמהיכא מימי דקדן יהא כשעת העמדה דין וכפל ד' והי' כעין שגגב דלחן לחלק דין כפל ד' והי' לקרן אס לא מתא הפסוק וזהו און לנו שום פסוק ורב נמי דמתלק היינו משום דקרא קדריש ועוד דנללו הכי דמי שפיר ונוח לו כפי האמת ונאווה עינן שיהי המסייע אומר שאין להעמידה:

ואי אמרת שינוי קונה. פירוש כי הא דטלה ונעשה איל אכל

הא פשיטא דשינוי קני כדלמך בסמוך דשינוי קונה ל"ב:

איל בן יומו קרוי איל. מיהו ודאי לענין קרבן אמרינן ס' דלאל בן שמי שנים מדכתיב במקום אחר כגש בן שנתו (ויקרא יג):

הא בן בית שפיקא היא. הא שניא ליתא ליתא לרבה דלית ליה כריש הגזול קמא (לקמן דף זג). דוקא לגביה אכריי כ"ש משום דלמאסין ואל"ס היכי מדמה ליה דמה ענין אמנן אלא שינוי וי"ל דקסבר דלי שינוי קונה א"כ ראי' הוא להחיר שינוי באתנן דמשיב כדלמך ואין זה אותו שגב ליה בתורת אתנן וממאסין נמי לא מלאסין:

הן ויא שינויהם. מימה דנכסמך נפקא ליה לרבה דשינוי קונה מקרא אחריתא דכתיב אשר גזל ענין שגל יחיר ועוד קשה דרכ סהלא קאמר לדשינוי און קונה דדריש אשר גזל מ"מ ובהגזל קמא (נר): קאמר רבי יוחנן דבר מורה גולה המשמנית חזרת בעיניה מדכתיב והשיב את הגזלה מי"מ וכי פליגי אנית הלל ונר' לר"י דלקמן מיירי בעיני החזר לכרייתו והכי מייתי כריש הגזול קמא מלמיה דר' יוחנן ורבה דנכסמך סבר דאפי' שינוי החזר לכרייתו נמי קני וזריכי מרי קראי דלי לאו אלא חד ד' ג' משום דמיירי בעיניו חזר לכרייתו כדמוקי ל' החס כריש פרקין (סג) בעלמ' משפוס ואמר טווי והיהא דלא הספיק לימן לו עד שזעבו נראה לרבה דאריי נמי בעיניו החזר שיכול להעבירו ע"י אפון כדלמך כריש הגזול (סג) ואע"פ דל' יוחנן מיירי בעיניו שאינו חזר ומוקי לה בקלא אילן דלא עבר לה לרבה נראה לו דוחק להעמידה בקלא אילן (דלא עבר) ולהכי מייתי סיעמא:

וכי"ל ממונ המשלם כראש. שאינו משלם אלא קרן והשיב את חשמוניי קרן שהוא אשם ומוטע עליו ובקרא אחריתא כתיב התם ואת חשמוניי יבול לה' וגו' (ויקרא ה): **ושאינו משלם כראש** כי הכא דליכא כפל לא שייך בה דין חומש כלל ואפי' לא שוין חומשא וכפילא פטור ור"ש אשם קלמי לאסופי לפטורא: **כפילא ד' וחומשא זוזא**.

וחכמים אומרים א"כ בראשו וחמישיתו ממונ המשתלם בראש מוסיף חומש ממונ שאין משתלם בראש אין מוסיף חומש ר"ש בן יוחאי אומר אין חומש ואשם משתלם במקום שיש כפל קתני מיהת חומשו עולה לו בכפילו דברי רבי יעקב ה"ד אילימא דמעיקרא שויה ד' ולבסוף שויה ארבעה חומשו עולה לו בכפילו כפילא ארבעה וחומשא זוזא אלא לאו דמעיקרא שויה ארבעה ולבסוף שויה זוזא דכפילא זוזא וחומשיה זוזא אלמא קרן בעין שגגב תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' כשעת העמדה ברין אמר רבא לעולם דמעיקרא שויה ארבעה והשתא נמי שויה ארבעה ודקא קשיא כפילא ד' וחומשיה זוזא הכ"ע כגון שנשבע וחזר ונשבע ארבע פעמים והודה והתורה אמרה וחמישיתו ^א התורה ריבתה חמישיות הרבה בקרן אחר מור וחכמים אומרים בראשו וחמישיתו ממונ המשתלם בראש מוסיף חומש ממונ שאין משתלם בראש אין חומש דלא משלם דכתיב בראשו וחמישיתו אשם נמי לא משלם דהא כתיב בראשו וחמישיתו ואת אשמו אמרי לך רבנן ס' את פסקיה קרא ור"ש בן יוחאי ואת ערביה קרא ורבנן אמרי לך לא ליכתוב רחמנא לא וי"ו ולא את ור"ש בן יוחאי אמר לך את לא סגיאל דלא כתב לאפסוקי בין ממונ גבוה לממונ הדיוט הלכך אתא וי"ו ערביה קרא אמר רבי אילעא יגגב מלה ונעשה איל

עגל ונעשה שור נעשה שינוי כידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר איתבייה רבי חנינא לר' אילעא יגגב מלה ונעשה איל עגל ונעשה שור משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחומשה כעין שגגב ואי ס' ד קנייה בשינוי אמאי משלם שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמר ליה ואלא מאי שינוי לא קני אמאי משלם כעין שגגב לשלם כי השתא אמר ליה כי השתא היינו מעמא דלא משלם משום דא"ל תורה גנבי ממך דיכרא אמר גנבי ממך א"ל ר' רחמנא ניצלן מהאי דעתא אמר ליה אדרבה רחמנא ניצלן מדרעתא דידך: מתקיף לה רבי זירא וניקניניהו בשינוי השם אמר רבא * שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל שור בן יומו קרוי שור או כשב או עז כי יולד איל בן יומו קרוי איל דכתיב יאילי צאנך לא אכלתי אילים הוא דלא אכל כבשים אכל אלא לאו ש"מ איל בן יומו קרוי איל מ"מ קשיא א"ד ששת הא מני ב"ש היא דאמרי שינוי במקומו (ב) עומדת ולא קני דחניא י"תן לה באתננה * חגיטין ועשאן סולת יתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין תני חדא אסור ותני חדא ימותר ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק ב"ש אוסרין ובית הלל כותירין מאי מעמא דבית שמאי דכתיב יגם לרבות שינויהם ובית הלל הם ולא שינויהם ובית שמאי ההוא הם

עגל ונעשה שור נעשה שינוי כידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר איתבייה רבי חנינא לר' אילעא יגגב מלה ונעשה איל עגל ונעשה שור משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחומשה כעין שגגב ואי ס' ד קנייה בשינוי אמאי משלם שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמר ליה ואלא מאי שינוי לא קני אמאי משלם כעין שגגב לשלם כי השתא אמר ליה כי השתא היינו מעמא דלא משלם משום דא"ל תורה גנבי ממך דיכרא אמר גנבי ממך א"ל ר' רחמנא ניצלן מהאי דעתא אמר ליה אדרבה רחמנא ניצלן מדרעתא דידך: מתקיף לה רבי זירא וניקניניהו בשינוי השם אמר רבא * שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל שור בן יומו קרוי שור או כשב או עז כי יולד איל בן יומו קרוי איל דכתיב יאילי צאנך לא אכלתי אילים הוא דלא אכל כבשים אכל אלא לאו ש"מ איל בן יומו קרוי איל מ"מ קשיא א"ד ששת הא מני ב"ש היא דאמרי שינוי במקומו (ב) עומדת ולא קני דחניא י"תן לה באתננה * חגיטין ועשאן סולת יתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין תני חדא אסור ותני חדא ימותר ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק ב"ש אוסרין ובית הלל כותירין מאי מעמא דבית שמאי דכתיב יגם לרבות שינויהם ובית הלל הם ולא שינויהם ובית שמאי ההוא הם

הן ויא שינויהם. מימה דנכסמך נפקא ליה לרבה דשינוי קונה מקרא אחריתא דכתיב אשר גזל ענין שגל יחיר ועוד קשה דרכ סהלא קאמר לדשינוי און קונה דדריש אשר גזל מ"מ ובהגזל קמא (נר): קאמר רבי יוחנן דבר מורה גולה המשמנית חזרת בעיניה מדכתיב והשיב את הגזלה מי"מ וכי פליגי אנית הלל ונר' לר"י דלקמן מיירי בעיני החזר לכרייתו והכי מייתי כריש הגזול קמא מלמיה דר' יוחנן ורבה דנכסמך סבר דאפי' שינוי החזר לכרייתו נמי קני וזריכי מרי קראי דלי לאו אלא חד ד' ג' משום דמיירי בעיניו חזר לכרייתו כדמוקי ל' החס כריש פרקין (סג) בעלמ' משפוס ואמר טווי והיהא דלא הספיק לימן לו עד שזעבו נראה לרבה דאריי נמי בעיניו החזר שיכול להעבירו ע"י אפון כדלמך כריש הגזול (סג) ואע"פ דל' יוחנן מיירי בעיניו שאינו חזר ומוקי לה בקלא אילן דלא עבר לה לרבה נראה לו דוחק להעמידה בקלא אילן (דלא עבר) ולהכי מייתי סיעמא:

וכי"ל ממונ המשלם כראש. שאינו משלם אלא קרן והשיב את חשמוניי קרן שהוא אשם ומוטע עליו ובקרא אחריתא כתיב התם ואת חשמוניי יבול לה' וגו' (ויקרא ה): **ושאינו משלם כראש** כי הכא דליכא כפל לא שייך בה דין חומש כלל ואפי' לא שוין חומשא וכפילא פטור ור"ש אשם קלמי לאסופי לפטורא: **כפילא ד' וחומשא זוזא**.

וחכמים אומרים א"כ בראשו וחמישיתו ממונ המשתלם בראש מוסיף חומש ממונ שאין משתלם בראש אין מוסיף חומש ר"ש בן יוחאי אומר אין חומש ואשם משתלם במקום שיש כפל קתני מיהת חומשו עולה לו בכפילו דברי רבי יעקב ה"ד אילימא דמעיקרא שויה ד' ולבסוף שויה ארבעה חומשו עולה לו בכפילו כפילא ארבעה וחומשא זוזא אלא לאו דמעיקרא שויה ארבעה ולבסוף שויה זוזא דכפילא זוזא וחומשיה זוזא אלמא קרן בעין שגגב תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' כשעת העמדה ברין אמר רבא לעולם דמעיקרא שויה ארבעה והשתא נמי שויה ארבעה ודקא קשיא כפילא ד' וחומשיה זוזא הכ"ע כגון שנשבע וחזר ונשבע ארבע פעמים והודה והתורה אמרה וחמישיתו ^א התורה ריבתה חמישיות הרבה בקרן אחר מור וחכמים אומרים בראשו וחמישיתו ממונ המשתלם בראש מוסיף חומש ממונ שאין משתלם בראש אין חומש דלא משלם דכתיב בראשו וחמישיתו אשם נמי לא משלם דהא כתיב בראשו וחמישיתו ואת אשמו אמרי לך רבנן ס' את פסקיה קרא ור"ש בן יוחאי ואת ערביה קרא ורבנן אמרי לך לא ליכתוב רחמנא לא וי"ו ולא את ור"ש בן יוחאי אמר לך את לא סגיאל דלא כתב לאפסוקי בין ממונ גבוה לממונ הדיוט הלכך אתא וי"ו ערביה קרא אמר רבי אילעא יגגב מלה ונעשה איל

עגל ונעשה שור נעשה שינוי כידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר איתבייה רבי חנינא לר' אילעא יגגב מלה ונעשה איל עגל ונעשה שור משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחומשה כעין שגגב ואי ס' ד קנייה בשינוי אמאי משלם שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמר ליה ואלא מאי שינוי לא קני אמאי משלם כעין שגגב לשלם כי השתא אמר ליה כי השתא היינו מעמא דלא משלם משום דא"ל תורה גנבי ממך דיכרא אמר גנבי ממך א"ל ר' רחמנא ניצלן מהאי דעתא אמר ליה אדרבה רחמנא ניצלן מדרעתא דידך: מתקיף לה רבי זירא וניקניניהו בשינוי השם אמר רבא * שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל שור בן יומו קרוי שור או כשב או עז כי יולד איל בן יומו קרוי איל דכתיב יאילי צאנך לא אכלתי אילים הוא דלא אכל כבשים אכל אלא לאו ש"מ איל בן יומו קרוי איל מ"מ קשיא א"ד ששת הא מני ב"ש היא דאמרי שינוי במקומו (ב) עומדת ולא קני דחניא י"תן לה באתננה * חגיטין ועשאן סולת יתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין תני חדא אסור ותני חדא ימותר ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק ב"ש אוסרין ובית הלל כותירין מאי מעמא דבית שמאי דכתיב יגם לרבות שינויהם ובית הלל הם ולא שינויהם ובית שמאי ההוא הם

עגל ונעשה שור נעשה שינוי כידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר איתבייה רבי חנינא לר' אילעא יגגב מלה ונעשה איל עגל ונעשה שור משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחומשה כעין שגגב ואי ס' ד קנייה בשינוי אמאי משלם שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמר ליה ואלא מאי שינוי לא קני אמאי משלם כעין שגגב לשלם כי השתא אמר ליה כי השתא היינו מעמא דלא משלם משום דא"ל תורה גנבי ממך דיכרא אמר גנבי ממך א"ל ר' רחמנא ניצלן מהאי דעתא אמר ליה אדרבה רחמנא ניצלן מדרעתא דידך: מתקיף לה רבי זירא וניקניניהו בשינוי השם אמר רבא * שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל שור בן יומו קרוי שור או כשב או עז כי יולד איל בן יומו קרוי איל דכתיב יאילי צאנך לא אכלתי אילים הוא דלא אכל כבשים אכל אלא לאו ש"מ איל בן יומו קרוי איל מ"מ קשיא א"ד ששת הא מני ב"ש היא דאמרי שינוי במקומו (ב) עומדת ולא קני דחניא י"תן לה באתננה * חגיטין ועשאן סולת יתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין תני חדא אסור ותני חדא ימותר ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק ב"ש אוסרין ובית הלל כותירין מאי מעמא דבית שמאי דכתיב יגם לרבות שינויהם ובית הלל הם ולא שינויהם ובית שמאי ההוא הם

הן ויא שינויהם. מימה דנכסמך נפקא ליה לרבה דשינוי קונה מקרא אחריתא דכתיב אשר גזל ענין שגל יחיר ועוד קשה דרכ סהלא קאמר לדשינוי און קונה דדריש אשר גזל מ"מ ובהגזל קמא (נר): קאמר רבי יוחנן דבר מורה גולה המשמנית חזרת בעיניה מדכתיב והשיב את הגזלה מי"מ וכי פליגי אנית הלל ונר' לר"י דלקמן מיירי בעיני החזר לכרייתו והכי מייתי כריש הגזול קמא מלמיה דר' יוחנן ורבה דנכסמך סבר דאפי' שינוי החזר לכרייתו נמי קני וזריכי מרי קראי דלי לאו אלא חד ד' ג' משום דמיירי בעיניו חזר לכרייתו כדמוקי ל' החס כריש פרקין (סג) בעלמ' משפוס ואמר טווי והיהא דלא הספיק לימן לו עד שזעבו נראה לרבה דאריי נמי בעיניו החזר שיכול להעבירו ע"י אפון כדלמך כריש הגזול (סג) ואע"פ דל' יוחנן מיירי בעיניו שאינו חזר ומוקי לה בקלא אילן דלא עבר לה לרבה נראה לו דוחק להעמידה בקלא אילן (דלא עבר) ולהכי מייתי סיעמא:

א) לקמן ק"ח (ב) [מגילה ב': כ"ז (ג.א.) א) לקמן ט': (ד) אשם מדי: ממונת מהל': (ה) [לקמן סה.א.) (ו) לקמן ג': חמורה ל': (ז) [מגלה ט.א.) (ח) ציל' דלשבת. ר"ל ט') (ט) אפרה פ"א מ"ג. ח') [לקמן ס. ע"ג.]

תורה אור השלם

- 1. או מכל אשר יקבע עליו לשקר ושלם אתו בראשו וחמישיתו יסף עליו לאשר הוא לו יתנו ביום אשמוהו: ויקרא ה כד
- 2. שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים חרות אמו ומיום השניתי והלאה ירצה לקרבן אשר קרי: ויקרא כב כו
- 3. וה עשרים שקל אגבי עפר רחלי' ועוד לא שכלו ואילי צאנך לא אכלתי:

- 4. לא תביא אתנן זונה ומזרחי כלב בית יי' אלהיך לכל בית כי תועבת יי' אלהיך גם שיהיה: דברים כג ט

הנהגות הב"ח

- (ב) ג' שינוי במקומו עומד כ"ל:

גליון הש"ס

ג' שור בן יומו קרוי שור. ע"י ממונת לא ע"פ ויחסי' סג ד"ה פ"ל: שם ויחסי' ויחסי' סולת. ע"פ נכסמך יחסי' נלתי' פ"י ר"ז: